

Iz naše vasice.

(Piše Janko Barlé.)

XVIII.

ila bi pač nepopolna vrsta črtic o moji domači vasici, ako bi pozabil opisati jako odličnega moža naše vasice, zanimivega, čestitljivega gospoda Bertoncelja. Ne bodete sicer slišali nič posebnega, ali vender je gospod Bertoncelj človek, kateri živi strogo po svojih starih običajih in navadah ter je izvestno vreden teh vrstic.

Znam, da bi radi znali, kaj in kdo je prav za prav gospod Bertoncelj. Takòj vam povem. Ko bi bili vi na cesarjev rojstni dan pri sv. maši v naši beli cerkvi, takòj bi uganili, kaj je gospod Bertoncelj, takò pa seveda ne veste. Ko se je ob takih prilikah pritrkavalo v zvoniku kakor za stavo, in ko so grmeli v zrak topiči, da bi se celó turškemu sultanu hlačice tresle, ko bi jih slišal (kakor je govoril Markužev Matijček, kateri je na obče zadovoljstvo opravljal to nevarno opravilo). Takrat se je prikazala mej hišami tudi čvrsta postava gospoda Bertoncelja. Toda, če se ne motimo? Nè, nikakor nè! To je ravna, odmerjena hoja, to je njegova kratko porezana brada in dolge, ustnice pokrivajoče mustače, to so njegove dolge črnkaste obrvi, to je njegovo svetlo oko; ali obleka, obleka? To ni klobuk, to je trda vojaška čaka z zlatim obrobom, to ni Bertonceljeva pisana suknja z dolgimi okrajki, nè, to je modra vojaška suknja z visokim ovratnikom, na katerem se blestita v solnčnih žarkih dve zlati zvezdi na vsaki strani, to so naposled ozke vojaške hlače, takisto iz modrega sukna, in to je naposled spretna sabljica, krona vse obleke, katera tako prijazno žvenketa po kameniti cesti, da mora gospod Bertoncelj korakati še bolj ravno in ponosno, kakor navadno. In óni zlati čopič na sabljici iz čistega suhega zlata, v kateri je skovano dvajset cesarskih cekinov, kakor pripoveduje Kovačev Jože, kateri je, Bog mu ga blagoslovi, pojedel tudi nekaj vojaškega kruha, kako veselo binglja ob sabljici. Stvar je jasna, kot beli dan: gospod Bertoncelj je cesarski mož, odličen cesarski častnik, prvi pod stotnikom in to je tudi nekaj.

Glej jih nò, porečete, to ste pa odlikovani v tvoji vasici; dvajset hiš komaj štejete, kakor si vže sam večkrat povedal, pa imate vojake. Nikarte me krivo razumeti. Stalnih vojakov sicer nimamo, nù zato pa imamo častnika gospoda Bertoncelja, kateri tudi nima vojakov, vender jih je prej imel, saj je zdaj častnik v pokoji. In še kak častnik je gospod Bertoncelj! Skoraj bi bili v naglici prezrli ono, kar mu diči plemenite prsi. Ej, ej, to se ne kupuje za denar, to so trdo zaslužena odlikovanja! Le pogledjte óne svetinje, jedna je srebrna, druga rmena kot čisto zlato, dá še celó križec ne manjka, in na njem stoji pisano: za zasluge. Takó je! Za zasluge, katere si je pridobil gospod Bertoncelj, braneč cesarja in domovino tam doli na ravnih italijanskih tleh.

Precej let je vže, kar se je ustanovil gospod Bertoncelj stalno v naši vasici, katera se lahko pohvali, da je tudi njemu pripravila zibelj. Postavil si je malo, lično hišico v sredi prijaznega vrta in tam v miru uživa lepe dneve svoje čestitljive starosti. Pri njem je njegova jedina hčerka Anuška, katera mu je pò smrti ljubljene soproge, katero vže več let krije črna mati zemlja, gospodinja in sploh

vse v hiši. Trije sinovi živé v svetu. Viktor je duhovnik, Jože je častnik pri vojaki, a Francè, če me ne moti spomin, nekaj jezični dohtar. Kadar pride kateri od njih domov, kako se pomladi takrat starčevo srce. In kaj se ne bi? Dobri otroci so največi ponos svojih roditeljev.

Posebnih opravkov Bertonceljev gospod sicer nima, a vender ni nikoli brez posla. Če ni drugega, najde se vedno v vrtu kaj za prekopati, prirezati ali privezati in takrat se mi zdi nekdanji vojaški častnik, gospod Bertoncelj, kakor oni slavni rimski cesar, Dioklecijan pravijo, da se je zval, pred katerim se je tresel ves svet, pa se je kar najedenkrat umaknil cesarskemu prestolu in šel na svoje pristave zelje saditi. Ko je pa bila deseta ura pred póludne, naj je sijalo solnce ali pa lil dež kakor iz škafa, takrat si pa vže videl na cesti proti župnišču gospoda Bertoncelja. Ura sicer točno kaže čas, a vender je bila prikazen gospoda Bertoncelja na cesti večji dokaz, da je ura deset, kakor pa, če se je ura oglasila v zvoniku, ker je naša ura, bog si ga vedi ali po svoji naravi ali po nemarnosti vaškega cerkvenika imela večkrat svoje muhe. Toraj točno ob desetih, nikoli poprej niti pozneje, šel je gospod Bertoncelj k gospodu župniku, kjer je prečital časopise in se porazgovoril z dobrim gospodom župnikom o tem in ónem.

Ko se je pokazal gospod Bertoncelj zopet na cesti, vedel je vsakdo, da je pólú dvanajstih. Korakal je počasi, ustavil se pri vsaki hiši nekoliko, poprašal, kaj se dela in kuha, prorokoval grdo ali lepo vreme, a kadar se je cerkvenik obesil na zvon, da odzvoni póludne, takrat je gospod Bertoncelj bil vže zopet v svoji hišici. Takrat mu je bilo prvo opravilo, da odloži praznično suknjo in obleče navadno, katero je nosil le domá, da izkrtači klobuk in ostalo obleko ter postavi vse na svoje mesto. Po tem opravilu je bilo treba pospraviti pisalno mizico. Vsak papirček je preobrnil in popihal, da bi ne ostal na njem kak prah, vsako pero in svinčnik je potegnil dvakrat po roki, da bi ne bilo prahu na njem. To je bilo opravilo gospoda Bertoncelja in nobenega drugega, ker Bog varuj, da bi se kdo drugi mešal v njegove stvari.

Pri kosilu je imel rad kakega gosta. Posebno jaz še kot dijak na počitnicah sem bil večkrat njegov gost. Stari gospod me je izpraševal pri kosilu o vsem, kar sem vedel povedati o njegovih znaneih in drugih stvareh, takó, da mu po večkrat niti odgovarjati nisem mogel. Nekoč me je vprašal, po čem je pri nas v mestu meso, a jaz sem se takrat za vse drugo več brigal, nego li za take stvari, bil sem zadovoljen, če sem imel meso na mizi.

Popóludne je stari Bertoncelj malo zadremal, a to ni trajalo dolgo. Ob petih si ga vže zopet videl zunaj na izprehodu. Korakal je počasi, postajal, odkril se, pogladil se po glavi in nikdar mu ni bilo dolg čas. Imel je svoje kraje, kder se je dlje časa pomudil. Takó mu je bil nek griček blizu opekarnice njegov Triglav, tjá je šel vsakikrat, obračal se in razgledaval na vse kraje ter se celó sam s seboj pogovarjal. Obrnil se je na óno stran, kjer mu je služboval sin Viktor, in glasno je vprašal: „Nù, Viktor, kako je, kaj delaš?“ In poslušal je nekoliko časa, kakor da bi mu veter prinesel odgovor, potem se je obrnil zopet na drugo stran in vprašal:

„Kaj pa ti, Jože, ali si zdrav? Kaj delajo tvoji vojaki. Oj, da sem jaz mlad kakor si ti, ne bi zdaj tukaj postaval.“ — A tudi Francéta ni pozabil:

„In ti jezični dohtar, kdo bi si mislil, da to postaneš. Nù, dobro, dobro, zdrav bodi!“

Tako je delal in še dela stari gospod Bertonceľj vsaki dan. Takó je hitro prišel do Gradca, kamor se je hodil navadno izprehajat, ter se obrnil naravnost k Maceletu na pol merice starega. V tem se je počasi približal večer in stari gospod Bertonceľj se je zopet počasi odpravil proti domu, kder ga vedno z veseljem pričakuje njegova dobra hčerka Anuška.

Mislim, da sem vam dovolj povedal o gospodu Bertonceľju. Pozna ga vse, nù, ne samó pozná, nego tudi vse ga ljubi, ker vsakemu rad pomaga, vsakemu rad dobro svetuje, in se z vsakim rad razgovarja. Bog nam ohrani še dolgo do-brega starca. Kadar njega ponesó jedenkrat v hladni grob, manjkalo bode dolgo, dolgo nekaj v naši prijazni vasjci. A spomin na njega se bode ohranil, dokler koli bode kdo živel, ki ga je poznal ali pa le slišal o njem. — — —

Gozdar in opica.

(Basen.)

Ek gozdar je sekal v gozdu drva za kurjavo. Ko hoče razklati precej debel hrastov trkelj, stopi, kakor je to običajno z nogami na jeden konec tega trklja, po drugem koncu pa močno udriha s sekiro. Kmalu napravi gozdar precejšno razpoklino v trklju in dene vánjo zagozdo, da bi lažje vzel sekiro iz trklja in bi napravil z novim udarcem še večjo razpoklino. Čim večja postaja raz-poklina, tem debelejo zagozdo vtikuje gozdar v trkelj. In ker se je širila razpoklina, devlje tudi vedno zagozdo proti koncu trklja. To ponavlja gozdar toliko časa, dokler ne razkolje popolnoma hrastovega trklja. — V bližini gozdarjevi pa je prebivala opica. Opazovala je dolgo časa gozdarja, kako je jemal zagozdo iz trklja in močno po njem udarjal. Bilo je vže okolu póludne. Gozdar gre ves truden vsled težkega dela domóv, da se okrepeča z jedjo za utrudljivo delo. Orodje, katero je rabil pri sekanju, pusti pri ónem hrastovem trklju. Ko opica zapazi, da je gozdar namenjen iti domov, splazi se hitro raz drevo. Ko pride na ono mesto, kjer je sekal gozdar drva, ne pomisli nič in kar zgrabi za sekiro ter hoče razklati nek hrastov trkelj, katerih je več tam ležalo okolu. Pri sekanju je natanko pazila na to, da bi ravno tako delala, kakor je videla gozdarja. — Vže zamahne dvakrat, trikrat in glej — napravila je precej veliko razpoklino. Ko pa hoče vzeti zagozdo iz trklja, in drugo debelejo vložiti, takrat pa padeta oba vže nekoliko razklana dela trklja skupaj in ob jednom zagrabitu tudi opičino nogo. Tako je obtičala opica z jedno nogo v trklju. To ji je naredilo velike bolečine in vsled tega je začela grozno kričati, da se je slišalo daleč okrog. — Gozdar v tem času doma povžije pri-pravljene jedi. Po končani južini se prekriža in nekoliko pomoli, potem gre zopet na delo v gozd. Ko stopi v gozd, sliši velik krik in vik. In kako se začudi videč neprevidno opico z nogo v trklju. A mesto da bi ji vzel nogo iz trklja, useka jo tako močno s sekiro po glavi, da se na prvi mah zgrudi na tla in — pogine.

Kaj se učiš, mladi čitatelj, iz tega? Odgovor je lehak: Ne vtikaj se v stvari, katerih ne umeješ.

Brežan,

